

УДК 272+2-184+2-13

Кияк М.

кандидат філософських наук (Україна, Київ),
m_kyiak@ukr.net**РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ТА МІСІЯ ЄВАНГЕЛІЗАЦІЇ В
ІНФОРМАЦІЙНУ ДОБУ**

Йдеться про особливості місії євангелізації Римо-католицької церкви в інформаційну добу. Досліджуються динамізм і сучасність Римо-католицької церкви після Другого Ватиканського Собору (1962-1965 рр.).

Ключові слова: інформаційна епоха, медіа, євангелізація Римо-католицька церква, Інтернет, Другий Ватиканський Собор.

Ті радикальні зміни, що відбулися та відбуваються у сфері засобів масової інформації, призвели до значного культурного та соціального розвитку прогресу. Сучасні медіа не тільки вплинули на існуючу систему цінностей, але вони також активно формують нове ціннісне простір. Медіа у наш час перетворилися на ефективний інструмент моделювання ціннісної орієнтації суспільства. За рівнем впливу на системи цінностей суспільства їх сьогодні сміливо можна порівнювати з релігією. Крім того, з розвитком інформаційного суспільства, зокрема з розвитком Інтернету, з'явилася нова віртуальна реальність. Римо-католицька Церква, яка після Другого Ватиканського Собору (1962-1965 рр.) характеризується своїм динамізмом, в реалізації своєї місії євангелізації активно користується багатьма перевагами інформаційної доби. Таким чином, сучасні медіа протягом рекордно короткого терміну перетворилися на не менш ефективний, ніж релігія, інструмент моделювання світогляду особистості та ціннісної орієнтації соціуму.

Метою статті є виділення особливостей місії євангелізації Римо-католицької Церкви в інформаційну добу. Об'єктом дослідження є інформаційна ера, предметом – євангелізація Римо-католицької Церкви в інформаційну добу.

Розгляду проблематики інформаційної епохи та інформаційного суспільства присвячені роботи багатьох вчених, таких як: Д. Белл, Р. Дарендорф, Ж. Елльоль, М. Кастельс, Дж. Ліхтхайм, В. Мартін, О. Тоффлер, Ю. Хаяші, К. Ясперс та ін. Першу науково обгрунтовану концепцію інформаційної доби запропонував, Д. Белл у своїй книзі «Майбутнє постіндустріальне суспільство» [1]. У якості першооснов тут виступає доктринальна спадщина Римо-католицької Церкви. Зокрема, першою соціальною енциклопедією вважається «RegumNovagum» («Про нові речі») від 1891 р. Наступною видатною соціальною енциклопедією є «QuadragesimoAnno» («Сороковий рік») Папи Пія XI. В енциклопедії пропонується розгляд ознак такого суспільного ладу, який би фундувався на справедливості та любові. Інша визначальна соціальна енциклопедія «MateretMagistra» («Мати і вчителька») від 1961 року присвячена ролі Римо-католицької Церкви в суспільному житті. Особливе значення для нашого дослідження має документ Другого Ватиканського Собору – Пастирська Конституція «GaudiumetSpes» («Радість і Надія»), в якому зазначається, що людина повинна бути центром суспільного життя [4]. Слід відзначити також енциклопедію Павла VI «PopulorumProgressio» («Про розвиток народів») 1967 року, яка присвячена питанню розвитку людства. Про-

блематика цієї енциклопедії перегукується із проблематикою пастирської конституції «GaudiumetSpes».

Вкрай важливим для більш чіткого розуміння ставлення Римо-католицької Церкви до медіа є також розгляд відповідних папських документів, таких як: енциклопедія «MirandaProsus» (1957) і «InterMirifica» (1963), душпастирське інструкція «CommunoetProgressio» і «AetatisNovae» та інші. Крім того, починаючи з 1967 року, на честь Всесвітнього дня комунікації понтифіки представляють світові свої щорічні послання.

Канадський культуролог М. Маклюен свого часу стверджував, що одним із найбільш важливих джерел соціальних змін є технологічні можливості соціальних комунікацій. Кожен новий етап розвитку засобів комунікації, на його думку, суттєво впливав на характер сприйняття реальності. Розвиток комунікаційного середовища визначив, як він вважав, етапи розвитку самого суспільства [9, с. 9]. Разом з тим, на думку російського вченого Д. Трубіцина, розповсюдження інформаційних технологій ініціює соціально-економічні зміни, і технологічно є не більш, ніж лише окремим аспектом [10, с. 67].

Як зазначив під час святкування сорок п'ятого Всесвітнього Дня суспільних комунікацій попередній Папа Римський Бенедикт XVI, ті радикальні зміни, які відбуваються сьогодні у засобах комунікації, призводять до значного культурного та соціального розвитку. Нові технології, на його думку, змінюють не тільки спосіб нашого спілкування, але і саму комунікацію настільки, що ми можемо ствердно говорити про те, що живемо у часи масштабних культурних перетворень.

За словами вже нового Папи Римського, Франциска, які він виголосив 19 травня 2013 року під час Літургії на честь П'ятидесятниці, все нове завжди змушує нас боятися [8]. Наприкінці вересня вже цього року Папа Франциск у своєму зверненні до учасників пленарної асамблеї Папської ради соціальної комунікації закликав священників, чернецтво та мирян активно вивчати цифрові технології для того, щоб ефективно використовувати їх у проповіді християнства в сучасному світі. Понтифік зазначив, що Церква, яка супроводжує людей на їх життєвому шляху, повинна вміти йти разом з ними. Тому, на його думку, величезний цифровий континент – це не тільки технології, а він також складається з реальних людей. У зв'язку з цим Папа Франциск про місію євангелізації Церкви говорить наступне: «Не применшити, відкинути припису або полегшити ту чи іншу річ, але вийти на дорогу у пошуках людей, пізнати їх по імені. І не тільки тому, що це її місія – вийти, щоб проповідувати Євангеліє, а й тому, що не проповідувати – означає завдавати шкоди. Церква, яка задоволена адміністративною роботою в парафіях, яка закривається в своїй громаді, чекає та ж доля, що і самотньої людини: вона атрофується фізично і інтелектуально. Або ж буде виглядати, немов замурована квартира, в якій панують вологість і цвіль» [3, с. 47].

У своїй книзі «Єзуїт» про євангелізаційну місію Церкви тоді ще кардинал Бергольйо, а нині Папа Франциск писав наступне: «Церква повинна супроводжувати екзистенційний, моральний і гуманістичний розвиток націй. Вона повинна допомогти перерости їм у людство,

оскільки людина – адресат Божого Об'явлення, і є образ Божий» [3, с. 55].

Тут необхідно акцентувати увагу на тому, що, відповідно до католицького бачення, завдяки власному розуму людина виступає як єдина та неповторна істота, як «я», здатне розуміти себе, володіти собою, самовизначатися. Людина проголошується істотою розумною і такою, яка здатна міркувати про себе й усвідомлювати власні дії. Людина проголошується серцем і душею, основою та шляхом Церкви. Тому Римо-католицька церква виступає, перш за все, за людину Богом і для Бога створеного, якому потрібно більше «бути», а не «мати» [8, с.20]. Богоподібність людини вказує на те, що її сутність і існування нерозривно пов'язані з Богом. Людина, згідно з католицьким баченням, створений Богом як єдність душі і тіла. І саме через це єдності людина є суб'єктом власних моральних актів. Тілесний вимір дозволяє людині діяти в матеріальному світі, просторі її самореалізації і волі, не сприймаючи тілесне як в'язницю чи вигнання. Тому в католицизмі стверджується, що нехтування тілесним життям неприпустимо.

На думку попереднього Папи Бенедикта XVI, людина повинна змусити розум функціонувати широко, і не тільки у галузі техніки чи матеріального розвитку світу, а й насамперед у напрямі до здатності сприймати правду, розпізнавати добро [7, с. 143]. А в енцикліці Папи Івана Павла II «Fides et Ratio» робиться акцент на тому, що людині притаманне прагнення до пізнання, справжньою метою якого є істина. Людина, на його думку, виступає єдиною істотою, яка здатна не тільки знати, а й усвідомлювати, що знає, і тому прагне пізнати справжню суть речей.

Однак не тільки рацію, а й віра виступає повноцінним гносеологічним джерелом. Саме віра та розум являють собою, на думку Папи Івана Павла II, два крила, на яких людський дух підноситься до споглядання істини [5, с. 5]. Звідси виникає і термін «серце», який в католицькому вченні позначає духовні здібності, властиві людині, здатність розрізняти добро і зло. Звертаючись до свого серця, людина розуміє, що перевершує матеріальний світ завдяки своїй унікальній здібності спілкування з Богом. Він визнає в самому собі духовну і безсмертну душу і знає, що є не тільки частиною природи або анонімною складовою частиною людського граду. Разом із тим, людина відкрита до інших і до світу, бо, тільки осягаючи себе по відношенню до «ти», він здатний пізнати і значення «я». Подібна діалогічність виводить людину зі стану егоїстичної зосередженості.

Відповідно і місія евангелізації Римо-католицька церква проголошує як логічний вияв неповторності кожної людини, котра є відкритою до спілкування з іншими людьми у соціумі. Відтак, і сама Церква повинна «запліднювати» та «заквашувати» за допомогою Євангелія суспільні відносини. Для неї піклуватися про людину передбачає звернення уваги і на суспільство, і на свою рятівну функцію [6, с. 53]. Місія евангелізації Римо-католицької церкви є не лише її правом, але й обов'язком, оскільки вона не може відмовитись від цього, не зрадивши собі.

Вважається, що першим офіційним документом Римо-католицької Церкви на тему засобів комунікації є

енцикліка Папи Климента XIII «*Christianae Republicae*» ще від 1766 р. У ній йде мова про небезпеку антихристиянських писань [2]. Але однією з перших повноцінних енциклік щодо інформаційної сфери є «*Miranda Prosus*» Папи Пія XII від 1957 року. До слова, спадщині Пія XII належить більш, ніж 60 виступів і текстів, які стосуються саме інформаційної тематики. В самій же згаданій енцикліці мова йде про те, «що неймовірно технічні досягнення» [11] – кіно, радіо, телебачення – пропонують нам блага, але водночас також і мають у собі чимало небезпек і можуть стати причиною зла. І джерелом такого зла є не самі технології або Бог, а людина. Як мовиться в енцикліці, Римо-католицька Церква заохочує та підтримує все, що дійсно може збагатити людський розум. «*Miranda Prosus*» закликає використовувати ці переваги інформаційного суспільства більш активно, а також підносити релігійні програми до рівня високих технічних і художніх стандартів. Багато уваги в енцикліці приділяється також кінематографу. У ній закликається до створення «ідеального фільму» – фільму високої моральності, який здійснював би на людедей виховний вплив.

Другий Ватиканський Собор став історичним не лише тому, що після нього було так зване «карджонамента» (оновлення) Римо-католицької Церкви. Як висловився Папа Франциск, «якщо з плином історії релігія настільки еволюціонувала, то чому б не замислитися про те, що в майбутньому вона взагалі підлаштується під культуру епохи? Діалог між культурою та релігією чітко розкритий на Другому Ватиканському Соборі. Від Церкви потрібне постійне звернення - *Ecclesiam semper reformanda* (Церква постійно реформується) – і ці зміни набувають різних форм» [3, с. 50]. Другий Ватиканський Собор також увійшов в історію і тому, що він виявився першим, на якому обговорювалися питання медіа. Більше того, під час цієї знаменної події, 4 грудня 1963 року народження, побачив світ Декрет Другого Ватиканського Собору «*Inter Mirifica*» («3 чудес»). Зокрема, цим важливим декретом був проголошений Всесвітній день комунікації [11]. З тих пір, починаючи від 6 травня 1967 року, він відзначається щорічно. У декреті «*Inter Mirifica*» підкреслюється важливість професійної підготовки служителів Церкви та робиться заклик до створення католицької преси та спеціальних національних бюро у справах ЗМІ. У ньому також йдеться про те, що вкрай необхідним є наявність відповідної пастирської та папської інструкцій. Така інструкція, власне кажучи, і була опублікована дещо пізніше, 23 травня 1971 року й отримала назву «*Communio et Progressio*» («Єдність і прогрес»). У ній підкреслюється, що у засобів комунікації благородне завдання – зближувати людей. Засоби комунікації також примножують зв'язки всередині суспільства, руйнують перешкоди простору і часу, а також поглиблюють громадянську свідомість. Але, як зазначено в інструкції «*Communio et Progressio*», якщо серця і душі людей налаштовані на погане, то ці технології можуть мати протилежні наслідки [12].

Таким чином, сучасна інформаційна епоха відзначається значним впливом на культурне, суспільне, а також релігійне життя. Ставлення Римо-католицької Церкви до інформаційної сфери є нероз-

ривно пов'язаним із трансформаційними процесами у ній самій. Більше того, ми можемо стверджувати також і про те, що сама Церква змінюється залежно від засобів передачі інформації, що, в свою чергу безсумнівно впливатиме у майбутньому на її евангелізаційний потенціал.

Список використаних джерел

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество / Д. Белл. – М.: Наука, 1999. – 221 с.
2. Бабинська С. Звадаська Ю. Церква і медіа. 7 кроків до порозуміння. – Львів: Видавництво «Ездра», 2012. – 227 с.
3. Гаета С. Франциск Папа: Життя і виклики / СаверіоГаета/ Пер. з італ. К. Зінченка. – Львів: Свічадо, 2013. – 104 с.
4. Душпастирська конституція про церкву в сучасному світі «Радість і надія» – «Gaudium et spes» // Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрети, декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 499-619.
5. Енцикліка «Fides et Ratio» Святішого Отця Івана Павла II до єпископів Католицької церкви про співвідношення віри й розуму. – Київ-Львів: Свічадо, 2000. – 150 с.
6. Компендіум соціального учіння Церкви. – Москва: Римско-католическая Архиепархия Божией Матери в Москве, 2004. – 623 с.
7. Рацінгер Й. Цінності в часи перемін. Долання майбутніх викликів / Йозеф Рацінгер. – Львів: Місіонер, 2006. – 168 с.
8. Сергійко В. Ф. Органічна концепція соціального життя / В. Ф. Сергійко. – К.: Людина і Світ.- лютий, 2003.- № 2.- С.19-24.
9. Славин Б. Ф. Епоха колективного розуму: О роли информации в обществе и о коммуникационной природе человека / Б. Ф. Славин. – М.: Ленанд, 2013. – 320 с.
10. Трубицын Д. В. Индустриализм как технологический детерминизм в концепции модернизации: критический анализ / Д. В. Трубицын. – Вопросы философии. – 2013. – № 3. – 192 с.
11. Encyclical of his Holiness Pius XII «Miranda Prorsus» [Електронний ресурс] // The official website of the Holy See. – Режим доступу: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/document/s/rc_pc_pccs_pro_14101999_en
12. Pastoral instruction «Communio et Progressio» [Електронний ресурс] // The official website of the Holy See. – Режим доступу: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/document/s/rc_pc_pccs_doc_23051971_communio_en.html

References

1. Bell D. Griadushee postindustrialnoe obshestvo.- Moskva: Nauka, 1999. – 221 s.
2. Babynska S. Zvadaska Y. Cerkva I media. 7 krokiv do porozuminnia.- Lviv: Vydavnytstvo «Ezdra», 2012.- 227 s.
3. Gaeta S. Francisk Papa: Zhyttia i vyklyky / Saverio Geta/ Per. z ital.K.Zinchenka. – Lviv: Svichado, 2013. – 104 s.
4. Dushpastyrska constytucia pro cerkvu v suchasnomu sviti «Radist i Nadiya» – «Gaudium et spes» // Dokumenty Drugogo Vatykansogo Soboru. Constytucii, dekrety. deklaracii. -Lviv: Svichado, 1996. – S.499-619.
5. Encyklika «Fides et Ratio» Sviatishogo Otzia Ivana Pavla II do ieryskopiv Katolyckoi cerkvy pro spivvidnoshennia vary i rozumu. – Kyiv-Lviv: Svichado, 2000. – 150 s.
6. Kompendium socialnogo uchenia Cerkvi. – Moskva: Rimsko-Catolicheskaiia Archieparhiia Bozieiy Materi v Moskve, 2004. –623 s.
7. Razinger J. Cinnosti v chasy peremin. Dolannia maibutnih vyklykiv / Josef Razinger. – Lviv: Misioner, 2006. – 168 s.
8. Sergiyko V.F. Organichna koncepciiia socialnogj zhyttia / V.F. Sergiyko. – K.: Liudyna i Svit.- liutyi, 2003.- № 2.- S.19-24.
9. Slavin B.F. Epocha kollektivnogo razuma: o roli informacii v obshestve i o kommunikacionnoi prirode cheloveka / B.F. Slavin. – M.: Lenand, 2013. – 320 s.
10. Trubizyn D.V. Industrializm kak tehnologo-ekonomicheskij determinizm v koncepcii modernizacii: kriticheskij analiz / D.V. Trubitsyn. -Voprosy filosofii. – 2013. – № 3. – 192 s.
11. Encyclical of his Holiness Pius XII «Miranda Prorsus» [Elektronnyi resurs] // The official website of the Holy See. – Rezhym dostupu:http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/documents/rc_pc_pccs_pro_14101999_en

12. Pastoral instruction «Communio et Progressio» [Elektronnyi resurs] // The official website of the Holy See. – Rezhym dostupu: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/document/s/rc_pc_pccs_doc_23051971_communio_en.html

Kyiak M., PhD(Ukraine, Kyiv), m_kyiak@ukr.net

Roman Catholic Church and evangelization mission in an information age

An article deals with features of the evangelisation mission of the Roman Catholic Church in information age. The dynamism and modernity of the Roman Catholic Church after the Second Vatican Council (1962-1965) are examined. It is emphasized that the new technologies not only change the way we communicate, but communication itself so that we can state that we live in times of great cultural transformations. Media nowadays has become an effective modelling tool of value orientation of society. By the level of impact on the value system, society media can be compared with religion today. Together with the development of the information society, as well as with the development of the Internet, appears a new virtual reality.

Keywords: information era, media, evangelization, Roman Catholic Church, Internet, Second Vatican Council.

Kyak M., kandidat filosofskih nauk (Ukraina, Kiev), m_kyiak@ukr.net

Римо-католическая церковь и миссия евангелизации в информационную эпоху

Речь идет о миссии евангелизации Римо-католической церкви в информационную эпоху. Исследуются динамизм и современность Римо-католической церкви после Второго Ватиканского Собора (1962-1965 гг.).

Ключевые слова: информационная эпоха, медиа, евангелизация, Римо-католическая церковь, Интернет, Второй Ватиканский Собор.

* * *

УДК 289:22.06(7)

Панченко М. Г.

аспірантка, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), Maripan4@ukr.net

ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ДИСКУРС УКРАЇНСЬКОГО ПРОТЕСТАНТИЗМУ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблема розуміння та тлумачення релігійних текстів актуалізується сьогодні у зв'язку з тенденцією до десакаралізації традиційних релігійних деномінацій. Зважаючи на відмінності релігійної та світської мов, виникає проблема комунікації, насамперед між служителями Церкви та прихожанами, між віруючими і невіруючими. Водночас накладаються одне на одне й розминаються різні семантичні поля; мова релігійна і мова світська потребують дискурсивного узгодження. Міжкультурні (в нашому випадку – міжконфесійні) комунікації актуалізували проблеми мовних практик, узгодження мовних алгоритмів, тлумачення текстів та їх розуміння в сучасних умовах. Дана стаття присвячена аналізу нарративного дискурсу сучасного українського протестантизму в контексті герменевтичної методології.

Ключові слова: протестантизм, нарратив, дискурс, герменевтика, соціальні комунікації.

Сучасний протестантизм – це складна система релігійних об'єднань, які динамічно розвиваються та дещо відрізняються одне від одного. Велика кількість протестантських конфесій підтверджує загальносвітову тенденцію релігійного розвитку з його головною ознакою – пошуком нових дискурсів, що задовольнятимуть виклики духовного розвитку сучасної людини. Сама доба постмодерну «створює велике різноманіття нових конфесій», які не обмежені рамками традиції, розуму і моралі. Ці нові системи вірувань докорінно відрізняються від традиційних [10, с. 29]. Протестантизм сьогодні налічує чисельні відгалуження церков. В Україні це, зокрема, Церква Повного Євангелія, Церква Живого Бога, харизматичні релігійні організації тощо.

Нові (так звані неохристиянські або постмодерні) конфесії дотримуються базових догматів християнства – віри в Ісуса Христа і Святу Трійцю, але відрізняються власним розумінням Трійці, природи Ісуса Христа, сутності Святого Духа, пекла, раю тощо. Неохристияни